

מסורת הש"ס

(א) ג' הערך גי'ן
(ב) נמס' ספרים פ"א הלכה
(ג) מ'כ'ל'ה פ'רש'ת ב'א
(ד) ג'ל' ו'כ'ש'ל א'ר'ת' ש'ל'ת'
ש'ה ו'ד' מ'ל'ת ש'ה כ'ר ג'י'
ג'י' ו'כ'ל'ק'ו'ט' פ' ב'ר'ש'ת'
ו'כ' ב'י'ר'ש'ל'מ'י ו'ע'י מ'ל' ו'כ'
ל'מ'ת ב'מ'ס' ס'פ'ר'ס' פ'ר'א'
(ה) נ'ס'ה'ר'ד'ן ל'ת'ן, (ו) ו'ע'י'
ב'ר'ש'ת' ר'ב'ה ס'וף פ'רש'ת',
(ז) ב'ר'ש'ת' (ס'א),
(ח) ב'ר'ש'ת' (י'ן), (ט) ד'ר'ה'
ט'פ'ל' א'מ'ר ד'ר' ה'ר'ג'ו',
(י) ו'ע'י מ'ה'ר'ש'ל'א', (י'א) ו'י'ש'ל'א
ו'י'ש'ל'א ל'ת'ן, (י'ב) נ'מ'ר'ש'
ק'ר'י'ר' ע'י, י'ן.

גליון הש"ס

גמ' וכתבו לו, ע"י יע"ש
ב"ק פ"ד סעי' ט':

הגהות הב"ח

(א) גמ' דתלמי המלך מאי
היא תלמי מעשה:
(ב) רש"י ד"ה כרנו וכו'
ולא הקפיד אלא על
הזהירות: (ג) תוס' ד"ה
ורכ' וכו' אמר כי תניא
הוא וכו' אמר רב אשי
בדתיא אין בין וכו'
ומגילה עד שהתא
כתובה אשורית על
הספר וכו':

הגהות מהר"ב

[א] גמ' מ"ש דכתיב בה
ככתבם וכלשונם, י"ב י"ל
ככתבם ומסמנם וכו'
הפיר"ש סימן מ"ר"ל ובספר
טורי אבן יע"ש:
[ב] תוס' ד"ה ורכ' אשי
וכי' וכו' יהודה ה"ל, י"ב
ע"י מנחם דף ל"א ע"ב
תוס' ד"ה עשאה כי
הד"ק:

מוסף רש"י

זאטוטי. לשון גדול
ותיזעו בלשון יו"ט (ב"ח
כ"א).

רבינו הגאון

(מ) מתניין דקתני בתבין
בכל לשון בגי'ן שלטו',
לכונן בצורתו האותיות
שלטו וכלשון אחרת
ולחלי לשון הקודש,
לפיכך מוטבין את הדינים
שהאותיות כתבם אשורית
הוא פירוקה דרבה
אפריכה וטובי' דשמעתא
בפירוקא דרב אשי ובלא
(את הדינים). ואקשיין
אי הכי מאי איריא
עירבית שכתבו תרגום,
אפי' עירבית שכתבו
עירבית בגי'ן של שאר
לשונות לא, דקתני עד
שיכתבו אשורית על העור
בדיו, ופירקין לעולם שני
המשניות בגי'ן שלטו
ומשנה השנייה במסכת
ידים ל"ד שמעון בן
גמליאל בירם בתפילין ובמזוזה, ומשניין דחזין, ואוקמה
שכיבתי יו"ט כ"ו, אבל תפילין ומזוזה בלשון אשורית דכתיב בהו
המלך, שכנים ע"ב וקונים בע"ב בתיים אמר להם כתבו לי תורחכם, נתן
(א) ע"י ערוך ערך נגן.

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

ט.

תורה אור השלם

1. ויהי הדברים האלה
אשר אנכי מצוה היום
על לבבך: ודברים 11
2. ויקרא לו לבן יגד
שדחתא ויעקב קרא לו
לעזר: בראשית לא מו
3. ויקראו ספרי המלך
בעת ההיא בחוש
השלישי הוא חוש סיון
בשלושה ועשרים בו
ויקרב ככל אשר צוה
מלכיה אל היהודים ואל
האחשדרפנים והפחות
ישרי פתגם המלך אשר
מהודו ועד כוש שבע
ועשרים ומאה מדינה
מדינה ומדינה בכהבה
ועם ועם כלשון ואל
היהודים כתבם
ובלשונם: אסתר ח
קינו וקבלו היהודים
עליהם ועל ורעם ועל
כל העמים עליהם ולא
יעברו לדחות עמיהם את
שני העמים האלה
בכהבה וכמוכסם בכל
שנה ונשנה:
אסתר ט כו
4. ונשמע פתגם המלך
אשר יעשה בכל מלכותו
כי רבה היא וכל תושבי
יתנו יקר לבעליהן
למגדול ועד קטן:
אסתר א כ
5. בראשית קרא אלהים
את השמים ואת
הארץ: בראשית א א
6. ויאמר אלהים נעשה
אדם בצלמנו כדמותנו
ויצדנו בדגת הים ובעוף
השמים ובבהמה בכל
הארץ וכל בעל החיים
הרמש על הארץ:
בראשית א כו
7. ויכל אלהים ביום
השביעי מלאכתו אשר
עשה ויחלש ביום
השביעי מכל מלאכתו
אשר עשה:
בראשית ב ב
8. ויברך אותם ויקרא את
שמןם: בראשית ב ב
9. והקדש נדבה וכלכלה
שפתם אשר לא יעשמו
איש שפת רעהו:
בראשית יא ז
10. ותצחק שרה בקרבה
לאמר ארתי בלתי ותיקנה
לי עֲדָתָה ואדני וקו:
בראשית יח יב
11. בסך אל תבא
נפש בקהלם אל תתן
בכדי כי באפם רדנו
איש וברצונם עקרו
שור: בראשית מט ו
12. ויחם משה את
אשתו ואת בניו וירכסם
על העמור ויחם ארבעה
מצרים ויחם משה את
משה והאלהים בידו:
שמות ד כ
13. ומושב בני ישראל
אשר יושבו במצרים:
שליש יחבר ארבע
מאות שנה:
שמות יב מ
14. וישלח את נגרי בני
ישראל ויגלו
ויבנו ויבנו שלמים וי
שמות כו ה
15. ואל אציל בני
ישראל לא שלח ידו
ויתוו את האלהים
ויאכלו וישתו:
שמות כו יא

בש"מא תורה איבא יגר שהדותא. וקשה אמאי מפסלם צהכי
והלל חלו היה חסר כל חלו " השלש מיתות לא מפסל
צהכי כדלמריין בגיטין (דף ס.) ספר מורה שחקר יריעה אחת אין
קורין צו משמע דווקא יריעה אחת אבל פסוק אחד לא ודחק הקוטרם
לומר דגרע טפי כשהוא כתוב תרגום
מכשהוא לא נכתב כלל ויש לומר
דהכא לא צא אלא להשמיענו דהוי
טעות וזרין להגיון:
בא"ב במגילה בא"ב בשאר ספרים.
וקשה דהך דרייתא כמאן
מתוקמא לא כדכין שמעון בן גמליאל
ולא כדכין דא"כ רבנן א"כ הוה ליה
למיתני במיתני' מגילה גבי תפילין
ומזוזה שאין נכתבין אלא אשורית
וכדכין שמעון בן גמליאל לא מתוקמא
שהרי הוא ממיר אף יונית ואין לומר
דהני מילי בשאר ספרים [ממיר
רש"י יונית] אלא כדכין מגילה מורה
שזרין אשורית זה אינו דהא בפרק
שני (דף י"ח.) אמרי רב ושמואל דלעו
יונית לכל שר ומסיק דלמיה אמר
כרש"ג ומסיק נמי הסם קא משמע
לן דאף במגילה נמי אמרי מלתייהו
ועל כרחק זרין לומר שזה הממיר
אין סודר דכין שמעון בן גמליאל
קאי כותיה דרב ושמואל דלמך אלא
סודר ליה דכין שמעון בן גמליאל
לא המיר במגילה אלא אשורית ומשום
דכתיב צו ככתבם וכלשונם וכו'
ושמואל דלמך ספירא לחו [בשנייה]
דרב אשי דכסמך: **ו"ב** אשי אמר
ההוא בשאר ספרים **ו"ב** יהודה ה"ל.
וקשה דהא בפרק כל כתיב (שנת דף
קטו:) אמר רב אשי (א) אין בין
ספרים למגילה אלא השפטים
נכתבין בכל לשון ומגילה כר' אשורית
בספר ודדיו אלמא דשאר ספרים
לא כר' אשורית וספר דדיו ואם כן
מנא ליה לרב אשי לומר דר' יהודה
מממיר וממירין כולי האי והא לא
אשכח הסם שום תנא דפליג עליה
וי"ל דההיא דכל כתיב (י"ז סע) מיירי
לענין הלכה מפני הדליקה דווקא
והכי קאמר בשאר ספרים יש להלכה
אע"ג דנכתבין בכל לשון שהרי יש
בהן כמה שמות קדושים אצל במגילה
שאין שום אזהרה אל אצל מגילה
אלא אם כן כתובה כוללתה והלא
מיירי להכשיר לקרות בהן:
א"ה"ה בראשית. פ"ה
שם כתבו בראשית
בראשית כה
היו אומרים בראשית שם הוא
ושמי רשיות הן וקשה שהרי בראשית
אין שם כלל אלא בתחלה ועוד
שכתבו לו בלשון יונית בתחלה וי"ל שהיונים היו יודעים שלעולם יש
לחזיר הצורה בתחלה ואם כן אלו כתבו בראשית קודם היה אומר
דשמי רשיות הן והמירה הראשונה היו בורא אחד ואלהים היו השני
משום הכי הפכו לו: **ע"ה** נושא אדם. פן יאמר להם וכו' לא היה
לו למשה רבכם סוף או חל: **(ו"א)** **א"ה** בראשית. וקשה
אמאי לא כתבו לו וישלח את אציל בני ישראל דכתיב בסמוך והוי
לשון גדולה ויש לומר לפי שלא רצו לשקר ולכן כתבו לו ואטוטי
לזו"ל (דף ק"א.) ומשמע נמי לשון השפלה כדלמריין הסם ה' האומר
נקרא שמה צבל של מתי מצול נעצרו שם (נחמ"ס דף ק"ג.) הלכן

ואם איכא יוני לרבן שמעון בן גמליאל שהוא ממיר, למה שנה עד שיכתבו אשורית בלבד. אלא לא קשיא, מתניין
למתניין דהתם רב אשי, בשאר ספרים וזו"ל ספר תורה וי' יהודה ה"ל. דמיא ספרים נכתבין בכל לשון ורבותיו (ההירין)
היו, בהוויתן יתו. ותניא אמר ר' יהודה אף כשהתירו רבותיו יונית לא התירו אלא בספר תורה משום מעשה הדלמי
אשר ישבו במצרים **(ו"ב)** ובשאר ארצות ארבע
מאות שנה **(ו"א)** וישלח את אציל בני ישראל
ואל אציל בני ישראל לא שלח ידו
ואת האלהים ויאכלו וישתו:
שמות כו יא

גופן. כתיבה: **לאן** גופן שלנו. ממתינין דקמיני בכל לשון שלא שניה
את הכתב אלא שניה את הלשון וצרייתא גופן שלהן: **הא**. דלמר
עד שיכתבו בכתב אשורית: **רבן** שמעון בן גמליאל ה"ל. דפליג
אדרבן במתניין: **אי רבן** שמעון בן גמליאל. אמאי קמי צרייתא
עד שיכתבו אשורית: **אלא לא** קשיא
גרסינן: **והוי** דברים אלה. כתב
בתפילין ומזוזה שכתבו בהן
פרשיות של שמע: **בשאר ספרים**.
נביאים וכתובים: **מכלל** דהנה קמא.
בתמיהה. והא תנא קמא שרי בכל
לשון: **רבותיו** אמר. רבן שמעון
בן גמליאל: **תלמי**. מלך מנרים היה:
אלהים בראשית. את השמים.
שלא יאמר בראשית שם הוא ושמי
רשיות הן ורלשון בראשית את השמי:
אעשה אדם. שמלך פקרו המינין לומר
שמי רשיות הן **(א)** דכתיב נעשה אדם
בן גמליאל: **א** **יכל** ציוס השמי. שלא
יאמר אם כן עשה מלאכה צבנת דהא
כתיב ויכל ציוס השביעי והוא לא
יקבל עליו מדרש חכמים שדרשו **(ו)**
מה היה העולם חסר מנוחה באתה
שנת באתה מנוחה וזהו גמרו: **וכי**
ונקבה בראו **ולא** **כסבו** בראש.
דמשמע שני גופין ברא כל אחד זכר
ונקבה שני פרופין לכן כתבו בראו
שכן נברא אדם בשני פרופים: **(א)**
צקרוציו. שלא יאמר על אצרים
לא הקפיד דכתיב ויחמם **(א)** ועל שר
הקפיד לפיכך כתבו צקרוציו לומר
אצרים בלבו והיא אמרה צקרוציו:
א **נושא בני אדם**. דמשמע גמל. שלא
יאמר משה רבכם לא היה לו סוף
או גמל: **הרגו שור**. שלא יאמר
למרים היו אצומים שהרי אצרים
מעד עליהם שהם הרגו אש לכן
כתבו שור שלא היו משויצין בעיניו אלא
כזהמות ולא הקפיד **(א)** על הזהמות:
ובשאר אצרים. שלא יאמר שר
כתוב בתורה שהרי קמא מיויר
מנרים היה וכשהוא מונה שנותיו של
קמא ושנותיו של עמרם ושנותיו של
משה כולן אין מגיעות ל' מאות שנה
כל שכן שהרבה משנות הכנים נצלנין
בתוך שנות האבות אלא שמה הכתוב
מיוס שגורא גזירת גלות מנרים בין
המנרים ומשם עד שנולד יצחק שלשים
שנה ומשנולד יצחק עד שינולד יעקב
מנרים ארבע מאות שנה לא מהם
ששים של יצחק ומאה ו' שמי יעקב
כשנולד למנרים נשארו מאתים ועשר
וכן היתה הגזרה כי גר יהיה ורעך
בארץ לא להם **(בראשית טו)** ולא
נאמר במנרים אלא בארץ לא להם
וכשנולד יצחק היה אצרים גר בארץ
פלשתיים ומאז עד שינולד
מנרים נמלא יצחק ורעו שכן רעו של
אצרים גרים ושלשים של
קודם לכן לא נמנו בגזרה דהא ורעך כתיב: **ואטוטי**. לשון חשיבות. אבל
נערי לשון קטנות ואומר גרועים שלם
שלחם לקבל על שניה: **ואל**
ואטוטי בני ישראל. באתה פרשה
עמם. ולפי שכתבו ואטוטי
מחילה חזרו וכתבו כשם הראשון ולא
כתבו ולא אציל בני ישראל:
לא

במקום נערי ובמקום אציל דמשמע
לזו"ל חרבי (ישעיה מד) זו צבל שהוא
נערי וזו"ל של עולם פ"י עומקין ומחמיתו
ושפלה מכל ארצות כדלמריין נמי (שנת דף ק"ג.) הלכן

ואם איכא יוני לרבן שמעון בן גמליאל שהוא ממיר, למה שנה עד שיכתבו אשורית בלבד. אלא לא קשיא, מתניין
למתניין דהתם רב אשי, בשאר ספרים וזו"ל ספר תורה וי' יהודה ה"ל. דמיא ספרים נכתבין בכל לשון ורבותיו (ההירין)
היו, בהוויתן יתו. ותניא אמר ר' יהודה אף כשהתירו רבותיו יונית לא התירו אלא בספר תורה משום מעשה הדלמי
אשר ישבו במצרים **(ו"ב)** ובשאר ארצות ארבע
מאות שנה **(ו"א)** וישלח את אציל בני ישראל
ואל אציל בני ישראל לא שלח ידו
ואת האלהים ויאכלו וישתו:
שמות כו יא